

Ensiklopedik zənginliyə malik kitab

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin "Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsi"nin sədri Sadiq Qurbanovun 3 cild-dən ibarət kitabı yaxın günlərdə Prezident kitabxanasında ictimaiyyətə təqdim olundu. Bu 3 cildlik kitab, əslində, uğurlu neft strate-giyası əsasında digər mühüm strateji isti-qamətlərin də inkişafını əsaslandıran funda-mental baza materialıdır.

I cild "Heydər Əliyev Azərbaycanın neft strate-giyasının banisidir ("Əsrin müqaviləsi" kontekstində)" adlanır. Bu cildə dünya neft sənayesi tarixinə ciddi xronoloji təhlil verilib və bu tarixdə Azərbaycan neft sənayesinin inkişaf mərhələləri əlaqəli şəkildə təhlil olunub. I və II Dünya müha-ribələri dövründə Azərbaycan neft sənayesinin mühüm rolu təsdiqedicə dəlillərlə təhlil edilib. Burada Ulu Öndərin 1969-cu ildən başlanan və 2003-cü ilə qədər davam edən uğurlu neft və neft emalı strategiyasının ciddi və sistemli təhlili verilib, 1969-1991-ci illərdə və 1993-2003-cü illəri əhatə edən müstəqillik dövründə ölkənin hərtərəfli inkişafında neft sənayesinin inkişafının müs-bət rolu xüsusi qeyd olunub.

I cildin 87-ci səhifəsində yazılır: "1970-1980-ci illərdə dəniz neft sənayesinin infrastrukturunun müasirləşdirilməsi sahəsində Heydər Əliyev tərə-findən çox mühüm və Azərbaycanın bu gününə he-sablanmış böyük işlər görüldü. 1970-ci ilə qədər Xəzər dənizində istifadə olunan texniki vasitələr dəniz dərinliyinin 40 metrində işləməyə imkan ve-rirdi və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda bu dərinlikdə olan perspektiv strukturlardakı neft və qaz yataqları, demək olar ki, kəşf olunmuşdu. Res-publikada neft və qaz sənayesinin gələcək inkişafı dənizin daha dərin hissəsində yeni yataqların axtarışından asılı idi. Ona görə də bu illər əvvəlcə də-nizin 70 metr dərinliyində kəşfiyyat qazma işləri aparmağa imkan verən "Xəzər" tipli üzən qazma qurğuları alındı və bu da "Bahar" və Bulla-dəniz" qaz-kondensat yataqlarının açılması ilə nəticələndi.

Sonralar dənizin 200 metrə qədər dərinliyində işləməyə imkan verən "Şelf" tipli müasir yarımdal-ma üzən qazma qurğularının alınması nəticəsində dənizdə axtarış-kəşfiyyat işləri genişləndirildi. Bu qurğuların əsasında müstəqillik dövründə dənizin 700m dərinliyində qazma işlərini aparmağa imkan verən "Dədə Qorqud" və "İstiqlal" qurğuları yara-dıldı.

80-ci illərdə üzən qazma qurğularının sayı artıq 11-ə çatdı və onlardan səmərəli istifadə olunması nəticəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorun-da dənizin 80-350 metr dərinliyində zəngin neft eh-tiyatlarına malik "Günəşli" (1979) və başqa yataq-lar ("Şərqi-Livanovo" - dənizin Türkmənistan sek-torunda, "Qayalı dəniz" - Qazaxıstan sahillərində) kəşf olundu".

Kitabda qeyd olunub ki, Ulu Öndər Heydər Əli-yevin mükəmməl neft strategiyası sayəsində "Əsrin müqaviləsi" adlanan müqavilə imzalanmışdı ki, onun icrası olduqca böyük, çoxistiqamətli dəyərlər yaranmasını təmin etmişdi. Belə ki, ölkənin beynəl-xalq nüfuzu yüksəldi, iqtisadiyyatı gücləndi, müxtə-lif sektorlara qoyulan investisiyaların həcmi dəfə-lərlə çoxaldı, hərbi gücümüz artdı, aqrar sektorda inkişaf layihələri həyata keçirildi. Habelə Neft Fon-

du yaradıldı ki, bu da bu gün və gələcək üçün mü-hüm maliyyə təminatçısı oldu, Xəzərin Azərbaycan sektorunda yeni yataqların ən müasir üsullarla mə-nimsənilməsinə başlandı, qaçqınların və məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması isti-qamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirildi, istedadlı gənclərin xaricdə təhsilinə böyük vəsaitlər ayrıldı və sairə.

Kitabın II cildi "Yeni neft strategiyasının İlham Əliyev mərhələsi" adlanır. Bu cildə verilən sistemli təhlillər həqiqətən də Preziden İlham Əliyevin Ulu Öndərin bənzərsiz neft strategiyasını uğurla davam etdirdiyini göstərir. Məhz bu uğurlu siyasət sayəsində ölkəmiz dünyanın nüfuzlu enerji təminatçısı ölkə-lərindən biri kimi qəbul olunur.

Bu gün ölkəmiz Avropanın bir sıra ölkələrinə neft və qaz ixrac edir. Eyni zamanda düzgün neft strategiyası ölkəmizin "yaşıl enerji" istehsalçısı ölkəsinə çevrilməsində də mühüm rol oynayır. Təsə-düfi deyil ki, COP29 beynəlxalq tədbiri məhz Azərbaycanda keçirildi.

Azərbaycanın neft strategiyası həm də ordu-muzun qüdrətlənməsində böyük rol oynadı. Otuz ildən çox davam edən müharibəyə son qoyuldu, torpaqlarımız işğaldan azad edildi, tam suverenlik təmin oldu. İşğaldan azad olmuş torpaqlara Böyük qayıdış başladı. Prezident Ali Baş Komandan İlham Əliyev tarixi zəfərimizi təmin etdi.

Kitabın III cildi "Əsrin müqaviləsi"nə dair rəs-mi sənədlər" adlanır. Əslində, III cildin bu sənəd-lərdən ibarət olması çox doğrudur. Müstəqillik dövrünün bütün uğurları "Əsrin müqaviləsi"nin bö-yük təməli üzərində yaranıb. Bu gün də bu uğurla davam edir.

Kitab tələbələr, magistr və doktorantura təhsili alanlar, siyasətçilər, istehsalat rəhbərləri, bütövlük-də geniş oxucu kütləsi üçün dəyərli ensiklopedik mənbədir.

Bu kitabın hər səhifəsində Ulu Öndərin və Prezident İlham Əliyevin xalq üçün ən yaxşı sə-viyyədə etdiklərinin səliqə-sahmanlı ifadəsi var. Əslində, bu ifadə 44 günlük Vətən müharibəsində misilsiz Zəfərin hansı səbəbdən mümkün oldu-ğunu təsdiq edir.

*Vaqif ABBASOV,
akademik*